

בס"ד, ערב ש"ק לסדר " ידבנו לבו", תרומה, תשפ"ו

"תרמית התרומה"

בין מנחה למעריב התלהט ויכוח. היו שאמרו כיון שנדר נדר עליו לקיימו ולא משנה מה קרה. והיה מי ששאל האם בית החולים שבעטיו הוא נדר את ספר התורה צריך לשלם לו את דמי התרומה, אולם נמנו וגמרו שזו "גרמא" רחוקה שאין לחייב עליה.

אחרים נקטו שיש להחיל כאן את הסיפור המובא בשם המהרש"ם אודות צבא של גויים שעמד להגיע לעיר והודיע שהוא מטיל על בני העיר לכלכלו. בני העיר חששו ולא היו בעלי יכולת ונתנו צדקה לביטול הגזירה. והתברר שעוד קודם שנתנו הצדקה – המפקד ביטל את הגזרה. טענו בני העיר שהתברר שהצדקה היתה בטעות. ואמר המהרש"ם שיש לתת את הצדקה כיון שהקב"ה שיוודע העתידות, נתן בליבו של המפקד לבטל הגזירה על סמך הצדקה שיתנו.⁴

הלמדן שבקהילה טען שאין בסיס לדמיון. במקרה של המהרש"ם היתה גזירה ובטלה, אבל בנידון שלפנינו מעיקרא לא היתה מחלה ולכן יש לפוטרו לגמרי⁵ (בנוסף לטעם שהגבאי אינו רוצה לקבל).

לתפילת ערבית הגיע המאובחן לבית הכנסת והתקבל בשירה וריקודים בשמחה והוא לא הבין על מה השמחה, וחשב ש"משנכנס אדר מרבבים בשמחה". והתברר שהיה מי שהשתלט על הפלאפון שלו ושלח את כל ההודעות.

"בבדיקה חוזרת התברר שמעיקרא היתה טעות באיבחון – הכל תקין, אין חשש לשום מחלה".

גבאי בית הכנסת עיין בהודעות שקיבל ואחת מהן התקבלה מהמאובחן (עוד קודם שהתגלתה הטעות) ובהודעה נכתב שהוא נדר ספר תורה לרפואה. וכמה שעות לאחר מכן הבשורה המשמחת אודות האיבחון המוטעה.

הגבאי פנה לרב השכונה שאף הוא שמח לשמוע מהבשורה: "אולי הוא בכלל לא חייב לתת שום דבר – והנדר היה נדר טעות שהרי מעיקרא לא היתה מחלה...".

הרב: "גבאי לא רוצה לקבל תרומה"!!
הגבאי אמר שיש בבית הכנסת ספרים רבים ויש ויכוחים בין בעלי הספרים והתורמים, בספר של מי יקראו...

הרב הסכים עימו ואמר שטוב יותר היו עושים אילו היו מכניסים ספר תורה לבית כנסת שאין בו ספרים או קונים ספרי קודש ולומדים בהם¹ או יוציאו לאור ספר שילמדו ממנו².

הגבאי גם אמר שכבר בשעה שקרא את ההודעה אודות התרומה עלה בדעתו לסרב לקבלה מחמת ריבוי הספרים.

הרב אמר שאם כך הרי יש הסוברים שאם העני לא רוצה לקבל את הצדקה שנדרו עבורו, הנודר פטור מהנדר³ - ובתנאי שהסמכות של הגבאי מאפשרת לסרב לקבל תרומות.

⁴ עיין בני ראם סימן נ', ובהרחבה בלשונו בשדה סימן ה', ושם כתב שהיה מי שהציע שיקחו הצדקה בחזרה ואם תחזור הגזירה יוכח שהיו חייבים לתת, אולם יש חשש שאם שוב יתנו הצדקה לא יועיל לבטל הגזירה.
⁵ עיין חשוקי חמד ערכין ו.

¹ שיטת הרא"ש בהלכות ס"ת א' ועיין מש"כ עליו בב"י יו"ד סי' ע"ד, אג"מ יו"ד א' קס"ג, ואכמ"ל.
² עיין יבי"א ח"ח יו"ד ל"ו.
³ עיין צדקה ומשפט פרק ד' סעיף ט'.